

Od Redakcji

Wspólnoty samorządowe, lokalne instytucje i organizacje obywatelskie są bardzo ważnymi aktorami w polskiej polityce społecznej. W środowisku lokalnym (w gminach i powiatach) odbywa się diagnozowanie problemów społecznych i są wypracowywane metody ich rozwiązywania, jest rozwijana oferta usług społecznych i powstaje infrastruktura społeczna, dzięki której usługi te stają się dostępne dla mieszkańców. Tam także pracuje najliczniejsza rzesza realizatorów polityki społecznej (profesjonalistów reprezentujących różne specjalności zawodowe i wolontariuszy), którzy mają bezpośredni kontakt z obywatelami, rozpoznają ich potrzeby, problemy i osobiste możliwości oraz stymulują ich rozwój i samodzielność, a potrzebującym dostarczają wsparcia i pomocy. Mając na uwadze wielkie znaczenie działań podejmowanych na poziomie lokalnym, postanowiliśmy poświęcić niniejszy tom „Problemów Polityki Społecznej” wybranym aspektom lokalnej polityki społecznej.

Dział „Studia” otwiera analityczno-przeładowy artykuł Andrzeja Przymeńskiego, który przedstawia wybrane doświadczenia związane ze stosowaniem socjalnego najmu mieszkań jako instrumentu demarginalizacji mieszkaniowej ubogich rodzin we współczesnej Polsce. W artykule opisane są dwie formy najmu socjalnego stosowane w Polsce, standardy najmowanych mieszkań socjalnych i sposób ich udostępniania. Autor zajmuje się także funkcjonowaniem skupisk społecznych i przestrzennych tworzonych przez lokatorów mieszkań socjalnych i zagrożeniami tych skupisk procesem gettoizacji oraz przedstawia sposoby przeciwdziałania temu procesowi. Rozwiązywanie problemów mieszkaniowych rodzin zagrożonych społeczną marginalizacją jest ważnym zadaniem władz lokalnych, a zarazem jest to zadanie, którego realizacja napotyka w Polsce znaczne trudności. Niezaspokojenie potrzeb mieszkaniowych prowadzi w skrajnym przypadku do bezdomności. Kwestią tą zajmuje się Ewa Gałęcka-Burdziak w artykule pt. *Ile w Polsce kosztuje bezdomność?*. Autorka podejmuje oryginalną próbę oszacowania wielkości kosztów zaniechania działań aktywizująco-wspierających, ze szczególnym uwzględnieniem kosztów alternatywnych, w odniesieniu do tej kwestii społecznej. Trzeba bowiem wiedzieć, że możliwa jest prewencja bezdomności. Oczywiście wymaga ona poniesienia pewnych nakładów finansowych, ale działania pomocowe kierowane do osób, które stały się bezdomne, też wiążą się z niemałymi kosztami. Artykuł jest interesującą propozycją metodologiczną w dziedzinie

ewaluacji polityki społecznej. Podobny charakter ma studium przygotowane przez Sylwię Timoszuk i Karolinę Majdzińską. Autorki prezentują w nim metodę konstruowania narzędzia do kalkulacji kosztów zaniechania. Przedstawiają założenia teoretyczne i przesłanki poznawcze podjęcia badań nad kosztami zaniechania w polityce społecznej oraz omawiają etapy konstruowania narzędzia do kalkulacji kosztów zaniechania na przykładzie problemu, jakim są trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Podmiotami, które w praktyce prowadzą programy integracyjne dla cudzoziemców, są głównie samorządy lokalne (powiatowe) i organizacje pozarządowe. Oba wymienione wyżej artykuły powstały na marginesie realizowanego przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, przy współudziale Instytutu Gospodarstwa Społecznego SGH, projektu „Kalkulator kosztów zaniechania w polityce społecznej”, którego celem było wyposażenie lokalnych polityków społecznych w narzędzie ułatwiające podejmowanie decyzji co do kierunku i hierarchii ważności działań.

Dział „Z warsztatów badawczych” otwiera napisany w języku angielskim artykuł Marii Theiss pt. *Lokalne obywatelstwo społeczne w dyskursie politycznym — między postulatami uniwersalnych świadczeń i obywatelskich obowiązków*. Autorka omawia wyniki przeprowadzonych przez siebie badań empirycznych (analizy stenogramów z posiedzeń rad miejskich). Przedmiotem badania jest sposób, w jaki radni dwóch polskich miast zróżnicowanych pod względem poziomu wydatków na politykę społeczną formułują postulaty odnoszące się do szeroko rozumianych praw społecznych oraz obywatelskich obowiązków mieszkańców miasta. Nawiązując do koncepcji *social constructions of target populations*, autorka dochodzi do wniosku, że w badanych środowiskach kompleksowej lokalnej polityce społecznej towarzyszy różnorodność często sprzecznych lokalnych narracji obywatelstwa społecznego. Wniosek odnoszący się do teorii obywatelstwa społecznego mówi zaś, że na poziomie lokalnym uniwersalizm i warunkowość oparta na spełnianiu „obywatelskich obowiązków” mogą współwystępować w komunitariańskich narracjach polityki społecznej. Drugi artykuł zamieszczony w tym dziale został napisany przez Ewę Flaszynską i zawiera omówienie wyników badań empirycznych przeprowadzonych w Warszawie. Przedmiotem zainteresowania autorki był stan współpracy dwóch instytucji lokalnej polityki społecznej: powiatowego urzędu pracy i ośrodka pomocy społecznej. Na przykładzie wybranego środowiska lokalnego opisano formy interakcji pomiędzy tymi dwoma instytucjami, zidentyfikowano bariery występujące w ich współpracy oraz warunki sprzyjające współdziałaniu. Zaprezentowana analiza mieści się w rozwijanym ostatnio w naszym kraju nurcie badań nad relacjami między lokalnymi aktorami polityki społecznej.

W ostatniej części tomu zamieszczamy recenzję książki Michała Kubiaka pt. *Polityka społeczna wobec ludzi starych w Polsce na tle współczesnych przemian społeczno-gospodarczych* przygotowaną przez Piotra Błędowskiego.